

Ks. Tomasz Kamiński – Gorzów
Ks. Paweł Ścisłowicz – Kielce

DUSZPASTERSTWO PARAFIALNE JAKO POMOC W ROZWIJANIU WIARY

Człowiek przełomu wieków, zajęty zdobywaniem dóbr materialnych, troską o godziwy byt, coraz częściej skupia się na tym, by „mieć”, zapominając o konieczności zabiegania o dobra duchowe. Choć z raportu „Kościół w Polsce”, opublikowanego przez Katolicką Agencję Informacyjną w grudniu 2010 r. wynika, że większość Polaków pozytywnie ocenia działalność Kościoła w Polsce, że są oni przywiązani do Kościoła i zadowoleni z jego działalności, jednak wielu z nich uważa, że nie jest on konieczny do tego, aby wierzyć. Tylko 31% respondentów identyfikuje się ze swoją parafią i duszpasterzami¹. W związku z tym nasuwa się pytanie: Czy istnieją jakieś sposoby rozwijania wiary w duszpasterstwie parafialnym? Czy parafia jest jeszcze współczesnemu człowiekowi potrzebna?

Trudno wyobrazić sobie Kościół w Polsce mający inną niż terytorialna strukturę. Szczególnie ważne w tym względzie wydaje się być stwierdzenie Jana Pawła II zawarte w Adhortacji *Catechesi tradendae* (dalej CT):

Niektórzy może zbyt pochopnie uznali, że parafie są przestarzałe, że nawet zanikają, a na ich miejsce powinno się tworzyć małe wspólnoty, dogodniejsze i sprawniejsze. Ale czy się to podoba czy nie, parafia jest w dalszym ciągu miejscem, z którym chrześcijanie, nawet niepraktykujący, złączeni są ścisłymi więzami (CT 67).

Wobec powyższego zasadnym wydaje się założenie, że nie ma poza parafią drugiego takiego miejsca w Kościele, gdzie dokonywałyby się tak rozliczne i tak różnorodne spotkania wiernych z Chrystusem, które rozwijają ich wiarę.

¹ Por. KAI, *Kościół w Polsce – raport*, „Rzeczpospolita”, 9 grudnia 2010, dodatek specjalny, s. 2.

Zdaniem Mariana Zająca parafia staje obecnie przed dziejowym zadaniem znalezienia nowych sposobów skutecznego identyfikowania się z wierzniymi, którzy ulegają poważnej religijno-moralnej destabilizacji².

Jednocześnie zaistniały stan rzeczy sprawił, iż Kościół nieustannie poszukuje nowych metod dotarcia do człowieka wierzącego, aby pomóc mu w rozwijaniu jego wiary. Papież Benedykt XVI 21 września 2010 r. opublikował List apostolski w formie „motu proprio” *Ubicumque et semper*, powołujący do życia Papieską Radę, ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji. Tym samym Ojciec Święty ukazuje ewangelizację jako priorytet w życiu i działalności zbawczej Kościoła³.

Chodzi również o to,

by w Kościele nie widziano tylko wymiaru instytucjonalnego, hierarchicznego, ale także wymiar łaski, charyzmatyczny, który wynika stąd, iż Kościół to zarówno: Matka, sakrament, mistyczne ciało Chrystusa, komunია, lud Boży⁴.

1. Podstawowe funkcje parafii rozwijające wiarę

Wobec powyższych argumentów warto postawić pytanie:

W jakim stopniu podejmowane w parafii działania duszpasterskie wspierają rozwijanie wiary?

Owo rozwijanie wiary dokonuje się poprzez realizację następujących – wymienionych przez Ryszarda Kamińskiego – funkcji parafii:

a) Przepowiadanie słowa Bożego – domaga się przemyślenia sposobów nauczania, aby zapewnić przyjęcie wiary w sytuacji krytycyzmu i zobojętnienia. Należy przekazywać nie tylko to, w co należy wierzyć, ale także dlaczego trzeba w to wierzyć. Chodzi przede wszystkim o inicjację chrześcijańską prowadzącą do przemyśleń i zaangażowania religijnego. Odnowa tej funkcji wymaga ukierunkowania nauczania parafialnego na budowanie wspólnot oraz dowartościowania katechizacji dorosłych.

b) Sprawowanie liturgii – istnieje potrzeba do wychowywania pogłębionego uczestnictwa w praktykach religijnych. Należy przy tym zwracać uwagę na ich intensywność i jakość, a nie tylko na udział w nich. Ponadto

² Por. M. Zajac, *Parafia miejscem katechezy*, w: *Miejsca katechezy. Rodzina, parafia, szkoła*, red. S. Kulpaczyński, Lublin 2005, s. 73.

³ Por. B. Wolański, *Kierunki odnowy ewangelizacji pastoralnej w parafii*, w: *Ewangelizacja odpowiedzią Kościoła w Polsce na wyzwania współczesności*, red. W. Przygoda, E. Robka, Sandomierz 2011, s. 245.

⁴ II Polski Synod Plenarny, nr 3, s. 10–11, cyt. za: B. Biela, *Odnowa pastoralna parafii w świetle II Polskiego Synodu Plenarnego*, „Śląskie Studia Historyczno-Teologiczne”, 36 (2003), z. 1, s. 70–87.

konieczne jest pogłębienie zrozumienia znaków i symboli. Trzeba dbać również o wspólnotowe przeżywanie liturgii tak, aby wierni czuli się, że tworzą jeden Kościół.

c) Posługa pasterska – w odnowie tej funkcji chodzi o poszukiwanie nowych form oddziaływania pastoralnego zarówno indywidualnego, jak i zespołowego. Formy te muszą pozostawać w zgodzie z duchem zmian zachodzących w Kościele i świecie. Odnowa funkcji pasterskiej zakłada także rozwinięcie działań charytatywnych⁵.

Parafia jest niewątpliwie najbardziej znaczącym miejscem, w którym formuje się i żyje wspólnota chrześcijańska, jest ona powołana, by być domem rodzinnym, braterskim i przyjmującym, w którym chrześcijanie stają się świadkami tego, że są ludem Bożym (por. CT 67). W parafii ujawniają się wszystkie różnice ludzkie, jakie potem znajdują się i przejawiają w powszechności Kościoła. Jest ona ponadto zwyczajnym środowiskiem, w którym rodzi się i wzrasta wiara. Stanowi więc bardzo odpowiednią przestrzeń wspólnotową do tego, by realizowana w niej posługa słowa była równocześnie nauczaniem, wychowaniem i żywym doświadczeniem (por. *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji*; dalej DOK 257).

Parafia chcąc spełniać skutecznie swoje funkcje, w tym misję ewangelizacyjną, a przez to dążyć do rozwijania wiary, musi spełniać następujące warunki:

- a) zatroszczyć się o katechizację dorosłych z wykorzystaniem elementów chrześcijańskiego wtajemniczenia dorosłych;
- b) otoczyć troską osoby obojętne religijnie i tych, którzy odeszli od wiary;
- c) parafia powinna posiadać zaplecze osób – centrum wspólnotowe, które zostaną objęte odpowiednią opieką duszpasterską;
- d) realizacja powyższych warunków powinna mieć pozytywny wpływ również na proces katechizacji dzieci i młodzieży (por. DOK 258).

2. Parafia miejscem ewangelizacji

Każda parafia to zarówno podmiot, jak i przedmiot ewangelizacji oraz najlepsze jej miejsce. Ewangelizacja określona jest jako uobecnienie przez Kościół w czasie i przestrzeni mocą Ducha Świętego Dobrej Nowiny o zbawieniu, która stała się faktem w Jezusie Chrystusie⁶. Nakaz głoszenia

⁵ Por. R. Kamiński, *Parafia*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski, Lublin 2006, s. 593–594.

⁶ Por. II Polski Synod Plenarny, *Potrzeby i zadania nowej ewangelizacji na przełomie drugiego i trzeciego tysiąclecia chrześcijaństwa*, nr 17, Poznań 2001.

Ewangelii jest pierwszorzędnym i naturalnym posłannictwem Kościoła, stąd można użyć stwierdzenia, że „Kościół jest dla ewangelizacji” (*Adhortacja Ewangelii nuntiandi*; dalej EN 14)⁷. Nie można skutecznie rozwijać wiary bez ewangelizacji, która według arcybiskupa Rino Fisichella, przewodniczącego Papieskiej Rady ds. Krzewienia Nowej Ewangelizacji, nie jest magiczną formułą, lecz przejawem natury Kościoła. W tym szczególnym momencie historii, w sytuacji głębokiego kryzysu, jaki przeżywamy, nie tylko gospodarczego czy finansowego, ale przede wszystkim kryzysu o charakterze kulturowym i antropologicznym, ewangelizacja jest szansą – dla Kościoła, ale także dla społeczeństwa – usłyszenia nowego przesłania, które ponownie da nadzieję na przyszłość⁸. To rzeczywistość dla tych, którzy chcą poznać prawdę i żyć w wolności oraz nieustannie rozwijać swoją wiarę.

Dlatego dzisiaj chrześcijanie muszą szukać nieustannie odpowiedzi na pytanie: *Czym w rzeczywistości jest Kościół i jego wspólnota?* Wielu z nich zapomniało o sile Ewangelii, która może zmieniać całe ludzkie życie i o roli wspólnoty w rozwijaniu wiary poprzez duszpasterstwo parafialne. Parafianie muszą na nowo uwierzyć i zrozumieć, że Jezus, który umarł i zmartwychwstał, jest obecny w liturgii i życiu całej wspólnoty.

Parafia ze swojej natury ukierunkowana jest na rozwijanie wiary poprzez duszpasterstwo, które się w niej dokonuje. To właśnie konieczność niesienia Ewangelii nowym środowiskom spowodowała proces powstania parafii. W niej bardziej niż gdzie indziej ewangelizacja jest nauczaniem, wychowaniem i szkołą życia, opartymi na nieustannym rozwijaniu przyjętej wiary.

Ewangelizacja parafialna powinna obejmować nie tylko niewierzących i tych, którzy się jeszcze nie nawrócili i nie znają Chrystusa, ale także osoby dystansujące i dyspensujące się od życia kościelnego i parafialnego, osoby ochrzczone, lecz podobne w codziennym życiu do pogan, ochrzczone, ale potrzebujące prawdziwego nawrócenia i pogłębienia życia duchowego. Jest ona kierowaniem orędzia zbawienia w celu nawrócenia, stawiania człowieka wobec Ewangelii i prowokowaniem go do spotkania z Bogiem⁹.

Wierni w parafii powinni znaleźć miejsce na formację i rozwijanie swojej wiary poprzez różnego rodzaju działanie ewangelizacyjne. W niej znajduje się odpowiednie środowisko na katechizację dorosłych i dzieci, będącą uzupełnieniem zajęć w szkole. W parafii jest miejsce na kształtowanie umiejętności społecznych oraz postaw obywatelskich poprzez naukę współpracy w grupach i wspólnotach parafialnych, szkoły parafialne, przedszkola,

⁷ W. Przyczyna, *Ewangelizacja*, w: *Leksykon teologii pastoralnej*, dz. cyt., s. 254–255.

⁸ Zob. <http://nowaewangelizacja.org/czas-nowej-ewangelizacji/> (18.04.2012).

⁹ Por. R. Kamiński, *Ewangelizacja parafii przez kaznodziejstwo*, RT 40 (1993), z. 6, s. 66.

biblioteki, kawiarenki, kluby sportowe, centra młodzieżowe i Kluby Trzeciego Wieku¹⁰. Parafia jest również uprzywilejowanym miejscem – jak twierdzi Andrzej Kiciński – na ewangelizację osób z niepełnosprawnością intelektualną, fizyczną lub innym ograniczeniem¹¹.

3. Zadania wspólnoty parafialnej względem katechezy i katechizowanych

Wspólnota parafialna, jako zajmująca szczególne miejsce, powinna pozostać krzewicielką i inspiratorką katechezy, (...) pierwszoplanowym miejscem w katechizacji (CT 67). Parafia będąc zwyczajnym środowiskiem, w którym rodzi się i wzrasta wiara (DOK 57), ma za zadanie troszczyć się o konkretne formy działalności katechetycznych, zabezpieczać jej nieodzowne elementy (katecheci, animatorzy, struktury) i koordynować katechetyczną i formacyjną działalność grup i ruchów.

Jak zauważa Halina Wrońska, parafia jest najbardziej odpowiednim miejscem pełnej realizacji podstawowych funkcji katechezy: nauczania, wychowania i wtajemniczenia; ta trzecia może być realizowana w pełni jedynie w parafii. Obok tego parafia stanowi główne i podstawowe miejsce, w którym może się dokonać pełne wtajemniczenie. Katecheza parafialna koncentruje się na wychowaniu do życia sakramentalnego, modlitwy i uczestnictwa w liturgii. Takie integralne spojrzenie na parafię ukazuje ją w roli, jaką ma do odegrania¹². Nic więc dziwnego, że wspólnota parafialna powinna tworzyć odpowiednie warunki dla rozwoju życia chrześcijańskiego głównie poprzez autentyczny przykład życia, dawanie świadectwa, ożywianie wspólnoty chrześcijańskiej czy też usuwanie i korygowanie wszystkiego, co szpeci oblicze Kościoła i stanowi przeszkodę w przyjęciu i rozwijaniu wiary.

W obliczu jawnych dziś ataków na wspólnotę wyznawców Chrystusa wydaje się, że niezmiernie ważnym jej zadaniem jest wspieranie katechizowanego w jego procesie rozwoju wiary, gdyż dojrzewa ona nie tylko przez fakt uczenia się pojęć, ale także przez doświadczenie żywej wspólnoty, w życiu której uczestniczy. Można więc stwierdzić, że wspólnota chrześcijańska odgrywa istotną rolę w procesie rozwoju osobowego i religijnego, wspomaga

¹⁰ Por. B. Wolański, *Kierunki odnowy ewangelizacji pastoralnej w parafii*, w: *Ewangelizacja odpowiedzią Kościoła...*, dz. cyt., s. 250.

¹¹ Por. A. Kiciński, *Katecheza osób z niepełnosprawnością intelektualną w Polsce po Soborze Watykańskim II*, Lublin 2007. s. 21–32.

¹² Por. H. Wrońska, *Katecheza parafialna różnych kategorii wiekowych*, s. 1–20 (artykuł przygotowany do druku).

socjalizację, inicjuje, podtrzymuje i rozwija zawsze ważny dla kościelnego życia dialog, pobudza do współodpowiedzialności i udziela sobie wzajemnej pomocy¹³.

Warto przy tym zauważyć, że odpowiedzialność za rozwój Kościoła – Wspólnoty spoczywa zarówno na kościelnej hierarchii, jak i na osobach świeckich. Dlatego niezmiernie ważne jest, aby wierni świeccy utożsamiali się z Kościołem jako swoim domem, w którym każdy ma przypisane odpowiednie role i zadania, a ich realizacja wynika z miłości i szacunku okazywanych sobie nawzajem. Aby Kościół mógł być tak zrozumiany i odebrany przez wiernych świeckich, potrzebą chwili jest nieustanne przypominanie i uświadamianie członkom parafii faktu, iż tworzą wspólnotę.

W związku z taką wizją Kościoła i parafii II Polski Synod Plenarny postuluje, iż należy usilnie starać się kształtować model parafii jako „wspólnoty wspólnot”, który otwiera obiecujące perspektywy w skuteczności katechezy i rozwoju wiary we wspólnocie ludzi wierzących.

4. Sposoby rozwijania wiary w duszpasterstwie parafialnym

Powyższe ujęcie zagadnienia rozwijania wiary w duszpasterstwie parafialnym pozwala zauważyć, iż zadania parafii są determinowane z jednej strony nauczaniem Kościoła i refleksją teologiczną, z drugiej zaś uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi współczesnego świata.

Szansę na rozwijanie wiary w parafii Kościół widzi w osobach dorosłych, których katechizację nazywa „najznakomitszą formą katechezy”, ponieważ to właśnie dorośli decydują o kształcie świata, a świadectwo ich wiary pozostawia niezatarty ślad formacji religijnej dzieci i młodzieży¹⁴. Wobec powyższego warto pytać o konkretne sposoby rozwijania wiary.

Zwyczajną formę rozwijania wiary w duszpasterstwie parafialnym stanowi niedzielna homilia bądź kazanie. Natomiast wielką szansą rozwijania wiary osób dorosłych jest niewątpliwie katecheza kierowana do rodziców dzieci przygotowujących się do sakramentów świętych (pokuty i pojednania, Eucharystii, bierzmowania)¹⁵.

¹³ Por. K. Misiaszek, *Wspólnota chrześcijańska (parafia) jako podmiot katechezy*, w: *Katecheza w parafii. Poszukiwanie tożsamości*, red. K. Kantowski, Warszawa 2004, s. 25–27.

¹⁴ Por. S. Dziekoński, *Funkcja wychowawcza katechezy parafialnej*, w: *Katecheza w parafii...*, dz. cyt., s. 112–120.

¹⁵ Por. tamże, s. 117.

Przygotowanie dziecka przez duszpasterzy i rodziców do sakramentu pokuty i pojednania oraz Pierwszej Komunii Świętej powinno być szansą dla rodziców na pogłębienie swojej relacji z Panem Bogiem. Tylko wtedy pojawi się szansa na to, iż dziecko będzie w stanie dostrzec w białej hostii rzeczywistą obecność Boga, która zmanifestuje się w życiu najbliższych nie wirtualną, wyrastającą ze zwyczaju, ale realną, wynikającą z relacji z samym Bogiem. Jedynie autentyczni rodzice mogą dziecko uświadomić, że Eucharystia nie jest stratą czasu, lecz przemieniającą obecnością Boga.

Kolejną sposobnością do rozwijania wiary w duszpasterstwie parafialnym jest formacja rodziców pragnących ochrzcić swoje dziecko. W większości przypadków szansa ta bywa niewykorzystana. Często myli się krótką rozmową duszpasterza z rodzicami przed chrztem dziecka, sprawdzenie dowodów ich przynależności do Kościoła oraz uiszczenie stosownej opłaty z odpowiednią formacją duchową przygotowującą do tego sakramentu¹⁶.

Jedną z propozycji właściwego przygotowania do przeżycia chrztu świętego przedstawia Wydział Duszpasterski Kurii Diecezjalnej w Siedlcach w programie zatytułowanym „Wierzysz, przyjmij chrzest. Katechezy dla rodziców i rodziców chrzestnych” wydanym w 2010 r.¹⁷ Przygotowanie składa się z cyklu 4 katechez zatytułowanych następująco:

– *Po co człowiekowi chrzest* – uczestnik dowiadyuje się podczas tej katechezy, kim jest człowiek w zamyśle Bożym, na czym polega grzech pierworodny i jakie są jego skutki, oraz jaki sens ma chrzest, który jest odpowiedzią Boga na sytuację człowieka po grzechu;

– *Jak przeżywać własną historię zbawienia* – w tej katechezie uczestnik spotkania dowiadyuje się, jaką rolę w historii zbawienia odegrał Abraham, Józef, Jakub, Mojżesz na podstawie analizy wybranych fragmentów Pisma Świętego;

– *Czy chcesz swoje życie złączyć z Jezusem Chrystusem?* – w tej części uczestnik na nowo uświadamia sobie, czym jest misterium paschalne oraz włączenie w śmierć i zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. Otrzymuje sposobność do przyjęcia Dobrej Nowiny i otwarcia się na działanie Ducha Świętego;

– *Czy wiesz, że liturgia chrztu może być programem Twojego życia?* – w tej katechezie uczestnik otrzymuje pouczenie i wyjaśnienie poszczególnych elementów sakramentu chrztu świętego.

Uczestnik katechezy dostaje dodatkowo streszczenie każdej z katechez dla osobistego i indywidualnego pogłębienia przytoczonych treści wiary¹⁸.

¹⁶ Por. S. Dziekoński, *Funkcja wychowawcza katechezy parafialnej*, w: *Katecheza w parafii...*, dz. cyt., s. 118.

¹⁷ Z. Kiernikowski, *Wierzysz, przyjmij chrzest. Katechezy dla rodziców i rodziców chrzestnych*, Siedlce 2010, s. 81–82.

¹⁸ Por. tamże.

Podobna forma katechezy jest budzeniem świadomości rodziców, jak wielkim darem ich dziecko zostanie obdarzone w sakramencie chrztu świętego, a jednocześnie uświadomieniem ich obowiązków i zadań, które przed Bogiem przyjmują na siebie.

Kolejnym etapem na drodze rozwijania wiary dla osób dorosłych są prowadzone w parafiach kursy przedmażeńskie. Stanowią one bezpośrednie przygotowanie do świadomego zawarcia sakramentalnego związku małżeńskiego i podjęcia zadań i obowiązków katolickiej rodziny. Oto przykładowe tematy spotkań:

1. Podstawy wiary;
2. Sakramentalność małżeństwa;
3. Istota i rozwój miłości;
4. Miłość małżeńska;
5. Różnice w przeżywaniu miłości (kobieta i mężczyzna);
6. Trudności w małżeństwie;
7. Odpowiedzialne rodzicielstwo;
8. Wychowanie do miłości;
9. Wykroczenia przeciwko życiu;
10. W obronie życia;
11. Rodzina Kościołem Domowym;
12. Powołanie chrześcijańskie (Msza św.).

Działania duszpasterzy na rzecz rozwijania wiary są skierowane także w stronę młodzieży.

Jedną z wielu form rozwijania wiary wśród ludzi młodych stanowi przygotowanie do sakramentu bierzmowania. Młody człowiek jest wówczas uczniem gimnazjum. Jak zauważa Paweł Mąkosza, wiek gimnazjalny to kluczowy czas kształtowania się religijności. W dużej mierze od niego zależą późniejsze relacje z Bogiem w życiu dorosłym¹⁹. Jako przykładem dobrego przygotowania młodzieży do sakramentu bierzmowania posłużyć może program Wydziału Nauki Katolickiej Kurii Diecezjalnej w Zielonej Górze, zatytułowany „Życie Boże”.

Składa się on z sześciu etapów:

Etap I – *Decyzja w sprawie wiary*

Rozdz. I „Promocja katechezy sakramentalnej w parafii” – uczestnik otrzymuje informacje o istotnym elemencie inicjacji chrześcijańskiej, którą jest bierzmowanie oraz dowiadyuje się o terminach spotkań przygotowujących do tego sakramentu.

¹⁹ Por. P. Mąkosza, *Poznać, zrozumieć i... polubić gimnazjalistów. Poradnik nie tylko dla katechetów*, Lublin 2012, s. 59.

Rozdz. II „Zapisy w kancelarii parafialnej” – duszpasterz ma za zadanie rozpoznać sytuację kandydata, ukazać mu wymagania, jakie będzie musiał zrealizować, a także przedstawić rodzicom propozycje współpracy z nimi na drodze przygotowania ich dzieci do sakramentu dojrzałości.

Rozdz. III „Pierwsze spotkanie w grupie parafialnej” – uczestnik katechezy szuka odpowiedzi na pytanie: dlaczego warto wierzyć?

Rozdz. IV „Drugie spotkanie w grupie parafialnej” – duszpasterz pomaga katechizowanemu w udzieleniu odpowiedzi na pytanie: dlaczego warto przyjąć sakrament bierzmowania?

Rozdz. V „Spotkania organizacyjne” – wyznaczenie animatorów poszczególnych grup domowych oraz przydzielenie animatorom konkretnej grupy osób przygotowujących się do bierzmowania.

Rozdz. VI „Celebracja” – uświadomienie katechizowanemu znaczenia sakramentu chrztu świętego.

Etap II – Doświadczenie spotkania z Jezusem

Rozdz. I „Pragnienie i niepokoje młodych” – katechizowany zapoznaje się z danym tematem w trakcie spotkania w grupie parafialnej i domowej.

Rozdz. II „Dobra Nowina o zbawieniu”.

Rozdz. III „Nawrócenie do Boga”.

Rozdz. IV „Warunki bycia uczniem Chrystusa”.

Rozdz. V „Celebracja” – duszpasterz przygotowuje katechizowanym nabożeństwo pokutne.

Etap III – Nowe życie w Duchu Świętym

Rozdz. I „Doświadczenie wiary” – katechizowany zapoznaje się z danym tematem w trakcie spotkania w grupie parafialnej i domowej.

Rozdz. II „Modlitwa”.

Rozdz. III „Znaki wiary”.

Rozdz. IV „Wspólnota Kościoła”.

Etap IV (część pierwsza) – Powołanie do wspólnoty życia i wiary
„Wprowadzenie” – katechizowany uświadamia sobie, kim jest i kim chce być.

Rozdz. I „Celebracja. Modlitwa o większą miłość” – młodzież uczestniczy w katechezie zatytułowanej: „Co to znaczy kochać?”.

Rozdz. II „Ceremoniał przyjęcia do Ruchu Czystych Serc”.

Rozdz. III „Katecheza dla rodziców” – składa się z trzech katechez (Zobowiązaliście się, Nie dajcie się zwieść, Otoczcie je ciepłem waszej rodzicielskiej miłości) dla rodziców osób przygotowujących się do sakramentu bierzmowania.

Etap IV (część druga) – Powołanie do wspólnoty życia i wiary

Etap ten obejmuje pięć spotkań domowych według określonych scenariuszy zatytułowanych:

Scenariusz I „Kim jestem?”

Scenariusz II „Jestem kobietą – będę matką”.

Scenariusz III „Jestem mężczyzną – będę ojcem”.

Scenariusz IV „Razem, ale jak?”.

Scenariusz V „Twoje ciało stworzone do miłości”.

Etap V – Apostolstwo aż po krańce świata

Etap ten obejmuje cztery spotkania w grupie parafialnej i domowej wokół tematów:

Temat I „Jak rozpoznać i realizować otrzymane dary Ducha?”

Temat II „W Duchu Świętym wybieramy drogę życia”.

Temat III „Gdzie jest dzisiaj moje miejsce w świecie?”

Temat IV „Redagowanie osobistych zobowiązań wynikających z bierzmowania”.

Po realizacji powyższych etapów przewidziana jest celebracja liturgiczna przed przyjęciem sakramentu bierzmowania.

Rozwijanie wiary wśród młodzieży nie kończy się na przygotowaniu do sakramentu bierzmowania.

Kolejnym przykładem pracy z ludźmi młodymi są piesze pielgrzymki do Częstochowy. Pielgrzymka stanowi swoistego rodzaju okazję do przeprowadzenia rekolekcji w drodze. Czas, który duszpasterze spędzają z pątnikami każdego dnia, jest dogodną okazją do tego, aby poprzez rozmowę i świadectwo życia pomóc im w rozwinięciu ich wiary. Warto także zauważyć, że pielgrzymowanie nie kończy się wraz z osiągnięciem celu pielgrzymki, ale otwiera sposobność do comiesięcznych spotkań z osobami tworzącymi daną grupę pielgrzymkową. Ich owocem jest nierzadko świadome uczestnictwo w tego typu rekolekcjach, jak również rozwój swojej wiary.

Inną formą oddziaływania na ludzi młodych może być duszpasterstwo maturzystów prowadzone m.in. w diecezji kieleckiej, które obejmuje przede wszystkim:

1. Doroczną pielgrzymkę na Jasną Górę do Częstochowy, której przyświeca zawsze określone hasło duszpasterskie. Odbywa się ona w pierwszych dniach marca i bazuje na poniższym programie:

- rozpoczęcie i przygotowanie w bazylice,
- różaniec w intencji maturzystów,
- Msza św. pod przewodnictwem Księdza Biskupa,
- droga krzyżowa wokół Wałów Jasnogórskich,
- adoracja w kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej,
- zakończenie pielgrzymki.

2. Trzydniowe rekolekcje w domu rekolekcyjnym w Skorzeszycach.

Podczas rekolekcji młodzież ma czas na wspólną modlitwę i Eucharystię. Uczestniczy w prelekcjach i konferencjach prowadzonych przez zaproszonych gości. Podczas tych spotkań poruszane są tematy ściśle religijne, m.in. kształtowania sumienia, jak również dotyczące codziennego życia, np. przeciwdziałanie uzależnieniom. Podczas pobytu nie brakuje też wolnych chwil na rekreację i odpoczynek.

W rozwijaniu wiary w duszpasterstwie parafialnym nie możemy zapomnieć o najmłodszych – dzieciach, których formacja jest ukierunkowana na wywołanie w nich pragnienia kontaktu z Jezusem Chrystusem i odczuwania potrzeby modlitwy²⁰. Katecheza parafialna dzieci wprowadza je w życie Kościoła i parafii. Uczy, jak mają znaleźć tam dla siebie właściwe miejsce, i ożywia ich życie wewnętrzne przez sakramenty, szczególnie pokuty i Eucharystii, ponadto zaś przez modlitwę oraz przestrzeganie przykazań Bożych i kościelnych.

Budowanie więzi z parafią i rozwijanie wiary dziecka najczęściej ogranicza się tylko do uroczystości Pierwszej Komunii Świętej. Jednak, jak zauważa Halina Wrońska, rozwijanie uczestnictwa dziecka w życiu parafii wymaga stawiania nowych zadań. Mogą one wiązać się chociażby z obchodem rocznicy Pierwszej Komunii Świętej. W tym okresie katecheza parafialna może kłaść szczególny nacisk na praktykę pierwszych piątków miesiąca oraz na przygotowanie dzieci do pełnienia funkcji liturgicznych przez przynależność do scholi czy do grup ministrantów.

5. Wnioski

Podjęta refleksja wskazuje, iż fakt rozwijania wiary w duszpasterstwie parafialnym jest konieczny. Przemawiają za tym argumenty teologiczne, wypowiedzi Magisterium Kościoła oraz uwarunkowania religijne i kulturowe dzisiejszego świata. W związku z powyższym wydaje się, że bezwzględnie potrzebne jest większe zaangażowanie w organizację wielorakich form rozwijania wiary w duszpasterstwie parafialnym, zwracając uwagę na stałą formację osób tworzących wspólnotę parafialną. Istotnym jest przy tym również to, by nie akcentować tylko intelektualnego rozwoju osób wierzących, ale umożliwić im rozwój swojej wiary w relacji *Ja – Bóg*. Jest to warunek,

²⁰ Por. Z. Marek, *Rozwój teorii religijnego wychowania dziecka w wieku przedszkolnym w latach 1945–1990*, Kraków 1994, s. 10; M. Zając, *Inspiracje metodyczne zmierzające do pogłębienia katechezy pierwszokomunijnej*, w: *W poszukiwaniu nowych metod katechetycznych*, red. H. Słotwińska. Lublin 2006, s. 257–270.

bez którego chrześcijanin nie podejmie świadomego i odpowiedzialnego zaangażowania w życie wspólnoty Kościoła.

Koniecznym wydaje się być także wypracowanie propozycji programowych i organizacyjnych w zakresie realizacji zadań prowadzących do rozwoju wiary w duszpasterstwie parafialnym. Osiągnięcie takiego ideału jest bardzo trudne, a jednocześnie nieodzowne w dzisiejszym duszpasterstwie.

Sommario

ALCUNI MODI DI AIUTARE LO SVILUPPO DELLA FEDE NELLA PASTORALE PARROCCHIALE

Gli autori di questo articolo hanno scelto come punto di partenza l'affermazione di Giovanni Paolo II, che nell'Esortazione apostolica *Catechesi tradendae* (d'ora in poi CT, qui numero 67) diceva che la parrocchia sembra essere un luogo privilegiato nella Chiesa per facilitare l'incontro del fedele con Cristo e per facilitare lo sviluppo della fede.

Per questo nel presente articolo si cerca di rispondere alle seguenti domande: *Esistono modi per aiutare lo sviluppo della fede nella pastorale parrocchiale? L'uomo di oggi ha ancora bisogno della parrocchia?*

La risposta a queste domande viene data su quattro livelli.

Primo, si indica le principali funzioni della parrocchia che consistono: nella predicazione della Parola di Dio, nella celebrazione liturgica e nel servizio pastorale. Attraverso queste funzioni la parrocchia costituisce senza dubbio il luogo del tutto speciale in cui si forma e vive la comunità cristiana chiamata ad essere casa di famiglia accogliente e fraterna, in cui i cristiani diventano testimoni della realtà di essere popolo di Dio (CT 67).

Secondo. Nell'articolo viene sottolineato il fatto che la parrocchia è un luogo di evangelizzazione. Infatti, per propria natura la parrocchia è orientata verso lo sviluppo della fede che avviene grazie alla cura pastorale. E qui bisogna sottolineare che l'istituzione parrocchiale è nata proprio nel contesto del bisogno di portare il Vangelo ai nuovi ambienti. E nelle parrocchie, più che altrove, l'evangelizzazione viene praticata come insegnamento, educazione e scuola di vita che si basano su un ininterrotto sviluppo della fede.

Terzo. Gli autori indicano i compiti della comunità parrocchiale rispetto alla catechesi e a coloro che sono catechizzati. Seguendo Halina Wrońska, gli autori sono del parere che la parrocchia è il luogo più appropriato per la realizzazione delle funzioni di base della catechesi: insegnamento, educazione, introduzione ai misteri della fede – delle quali la terza può essere realizzata soltanto in parrocchia.

Quarto. Gli autori enumerano i modi di sviluppare la fede nel contesto della pastorale parrocchiale indicando ciò che è caratteristico per la pastorale degli adulti, degli adolescenti e dei bambini. Tra l'altro, viene qui sottolineato che una grande chance per aiutare lo sviluppo della fede degli adulti è la catechesi indirizzata ai genitori

in occasione della preparazione dei loro bambini ai sacramenti (di penitenza, della prima comunione, della cresima). Il lavoro pastorale che ha per scopo aiutare lo sviluppo della fede può abbracciare pure gli adolescenti nel corso della preparazione alla cresima, come pure in occasione dei ritiri prima dell'esame di maturità e dei pellegrinaggi. Nella pastorale dei bambini invece, secondo gli autori, lo scopo principale consiste nell'incrementare in loro il bisogno di contatto con Cristo e della preghiera.

L'articolo dimostra così che il processo di sviluppo della fede nella pastorale parrocchiale costituisce un aspetto imprescindibile di essa. Tale conclusione è basata sull'insegnamento del Magistero della Chiesa, su argomenti di carattere teologico nonché deriva dal contesto religioso e culturale del mondo odierno.

Ks. mgr lic. Tomasz KAMIŃSKI – ur. w 1982 r., w Słuchach, diecezja zielonogórsko-gorzowska; tytuł mgr. uzyskał w 2008 r. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Szczecińskiego; licencjat z katechetyki na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie.

Ks. mgr lic. Paweł ŚCISŁOWICZ – ur. w 1983 r., w Skarżysku-Kamiennej, diecezja kielecka; tytuł mgr. uzyskał na Papieskiej Akademii Teologicznej w Krakowie; licencjat z katechetyki na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego w Lublinie.